

Aluesuunnittelujohtaja

Niina Ahlfors

Päijät-Hämeen liitto

Hämeenkatu 9 A, PL 50, 15111 Lahti

Viite: Lausuntopyyntöne 20.8.2021

Asia: Lahden kaupunkiseutusuunnitelma ja Päijät-Hämeen rakennemalli, osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Lahden kaupunkiseutusuunnitelmalla ja Päijät-Hämeen rakennemallilla on määrä sovittaa yhteen seudun yhdyskuntarakenteen, liikennejärjestelmän ja viherrakenteen kehittämisen periaatteet pitkällä aikavälillä. Lähtökohtia ja tavoitteita kaupunkiseutusuunnitelmalle määrittävät maakunnan ja kuntien strategiat sekä MAL-sopimus. 22.4.2021 hyväksytyn Lahden kaupunkiseudun MAL-sopimuksen 2021–2031 tarkoituksena on vahvistaa kuntien keskinäistä sekä seudun ja valtion yhteistä sitoutumista seudun kehittämistä koskeviin osapuolten yhteisiin tavoitteisiin ja niiden edellyttämiin toimenpiteisiin. Sopimuksessa kuvataan kehityspolkua tavoitetilan saavuttamiseksi. Siellä esiintyy muun muassa tavoite tiivistää kaupunkien ja kuntien keskustoja uudis- ja täydennysrakentamisella. Esimerkiksi tämän tyyppisillä tavoitteilla on vaikutuksia alueiden kulttuuriympäristön kannalta.

Lahden kaupunkiseutusuunnitelman ja Päijät-Hämeen rakennemallin 14.6.2021 päivätyn osallistumis- ja arviointisuunnitelman mukaan vaikutustarkastelun näkökulmana tulee olemaan vaikutukset seudun elinvoimaan, kuntatalouteen, ympäristöön ja ilmastoon. Ympäristöön kuuluu luonnonympäristön lisäksi ihmisen toiminnan myötä muovautunut kulttuuriympäristö. Aluevarauksia, suunnitelmia ja tavoitteita on siten arvioitava myös suhteessa kulttuuriympäristöihin ja maisema-alueisiin, kun suunnitellaan seudun yhdyskuntarakenteeseen, liikennejärjestelmiin ja viherrakenteeseen liittyviä kehittämisen periaatteita ja toimenpiteitä. Vaikka kaupunkiseutusuunnitelma ei ole lainvoimainen kaava, se antaa pohjan kuntien yleiskaavojen laadinnalle, joissa riittävät selvitykset myös kulttuuriperinnön osalta ovat yksi tärkeä maankäyttö- ja rakennuslakiin sisältyvä vaatimus.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on listattu selvityksiä, joita hyödynnetään Lahden kaupunkiseutusuunnitelman ja Päijät-Hämeen rakennemallin teossa. Alueellinen vastuumuseo täydentää seuraavasti arkeologiseen ja rakennettuun kulttuuriympäristöön sekä kulttuurimaisemaan liittyviä seikkoja ja selvityksiä kaupunkiseutusuunnitelman ja rakennemallin suunnittelun ja vaikutusten arvioinnin tueksi.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Rakennemallissa on syytä tuoda kaavoittajille ja maankäyttöä suunnitteleville tahoille selkeästi esille se, että riittävät selvitykset ovat yksi tärkeä maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999 + myöh. täydennykset) sisältyvä vaatimus myös kulttuuriperinnön osalta. Kuten esimerkiksi luontoarvojen kohdalla, myös tiedot muinaisjäänöksistä on selvitettävä ja päivitettävä määrääjain. Tästä syystä jo maankäyttöhankkeen alkuvaiheessa on syytä lähestyä niistä vastaavaa tahoja ja selvittää suunnittelualueen muinaisjäänösten (esihistoriallisten ja historiallisten) selvittämisen tarve ja muinaisjäänösrekisterin tietojen ajantasaisuus. Tämä varsinkin, kun käynnissä olevan muinaismuistolain uudistamisen ja uusien metodien (esim. lidar-analyysit) myötä kiinteiden muinaisjäänösten määrä tulee tulevaisuudessa todennäköisesti kasvamaan huomattavasti.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Rakennetun kulttuuriympäristön selvitysten osalta maakunnallinen tietoperusta (MARY 2006 ym.) tullaan päivittämään ja täydentämään kokonaismaakuntakaavan uudistamisen yhteydessä ja selvitystyö on alkamassa jo tämän vuoden loppupuolella. Kaupunkiseutusunnitelma ja rakennemalli laaditaan kuitenkin jo kokonaismaakuntakaavan uudistamisen edellä. Tietoperustan päivittyminen ja täydentyminen on syytä ottaa huomioon valmisteluvaiheessa ja hyödyntää mahdollisimman laajasti.

Olemassa olevia, hyödynnettäviä selvityksiä:

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on lueteltu selvitystarpeita ja olemassa olevia selvityksiä. Näiden lisäksi museo luettelee seuraavassa muita jo nyt tiedossa olevia, hyödynnettäviä selvityksiä ja tietolähteitä:

- Muinaisjäänösrekisteri
- VAT/RKY-alueet ja VAT maisemat
- Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 selvitysaineistot kulttuuriympäristön osalta (MARY 2006 ym.)
- Kuntien kulttuuriympäristöselvitykset
- Lahden arkkitehtuuripoliittinen ohjelma (APOLI)
- Lahden julkisen taiteen periaateohjelma (valmisteilla)

Lahden kaupunkiseutusunnitelman ja Päijät-Hämeen rakennemallin osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitetty myös seikkaperäinen aikataulu ja työskentelytavat muun muassa vaikutusten tarkasteluun. Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo pitää esitettyjä suunnitelmia ja niihin liittyvää vuorovaikutusta hyvinä.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Hannu Takala
tutkija, arkeologi	Esko Tikkala
tutkija	Reetta Nousiainen

Tiedoksi Museovirasto, Hämeen Ely-keskus